

Közép-európai közvélemény:

A fogyasztói árindex és a
reáljövedelmek lakossági megítélése a
visegrádi országokban

Kelet-közép-európai összehasonlítás

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2000 . december

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

IVVM – Institut pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periodikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

A fogyasztói árindex és a reáljövedelmek lakossági megítélése a visegrádi országokban

2000. decemberében négy közép-kelet európai országban, Magyarországon, Csehországban, Lengyelországban és Litvániában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az emberek, hogyan is észlelik infláció alakulását. Ezzel kapcsolatban három kérdést tettünk fel ugyanolyan módon a négy országban. A 2000. évi II. negyedévi adatok szerint a fogyasztói árindex az előző év azonos időszakához viszonyítva Magyarországon 9,1%, Csehországban 3,7%, Lengyelországban pedig 10% volt. Litvániára vonatkozóan hasonló adatokkal nem rendelkezünk.

Először azt kérdeztük mindenkitől, hogy a háztartás jelenlegi jövedelméből mennyi árut tudna vásárolni az egy évvel ezelőttihez viszonyítva. Az eredmények azt mutatják, hogy a lakosság többsége – Csehország kivételével – reáljövedelem-csökkenést érzékelt. A csehek 42%-a szerint ma ugyanannyit tudnának vásárolni, mint egy évvel korábban, 12%-uk pedig annál többet. Csak 43%-uk válaszolta azt, hogy a háztartásának jövedelme ma kevesebb árú megvásárlására lenne elegendő, mint egy évvel korábban. Ezzel szemben különösen a lengyelek érzékelték a reáljövedelmek csökkenését. 36%-uk szerint a háztartás jelenlegi jövedelme valamivel kevesebbet, 44%-uk szerint sokkal kevesebbet ér, mint tavaly év végén. A lengyel adatok szerint csak a lakosság 16%-a nem számolt be reáljövedelem-csökkenésről.

A magyarok közel fele, 44%-a válaszolta azt, hogy a háztartás jövedelme reálértékben valamelyest csökkent, egynegyedük szerint viszont ez a csökkenés jelentős volt. Egyötödük nyilatkozott úgy, hogy jövedelmi pozícióik nem változtak, egytizedük viszont reáljövedelem-növekedésről számolt be. Reáljövedelmük növekedését elsősorban a 40 év alattiak, a felsőfokú végzettségűek, a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók, a felső szintű vezetők és az értelmiségiek érzelték.

A litvánok véleménye ebben a kérdésben leginkább a magyarokéhoz hasonlít. Számottevő különbség csak abban mutatkozik, hogy a litvánok között magasabb azok aránya, akik a háztartás reáljövedelmének jelentős eséséről számoltak be.

1. sz. táblázat

Az egy évvel ezelőttivel összehasonlítva a háztartás mostani jövedelméből mennyit tudna vásárolni? (az összes válaszadó %-ában)

	Magyarország (N=1521)	Csehország (N=2079)	Lengyelország (N=1087)	Litvánia (N=1053)
Sokkal többet	1	2	1	1
Valamivel többet	9	10	5	6
Ugyanannyit	20	42	10	25
Valamivel kevesebbet	44	32	36	30
Sokkal kevesebbet	24	11	44	35
Nem tudja	2	3	4	3
Összesen	100	100	100	100

Ezt követően, az infláció definíciójának megadását követően, arról érdeklődtünk, hogy a négy ország polgárai szerint az éves infláció elfogadható vagy elfogadhatatlan nagyságú volt-e. A magyarok nagyon határozottan állást foglaltak ebben a kérdésben,

a „Nem tudom megítélni” válaszok aránya 10% volt. A lakosság 30%-a elfogadhatónak, 60%-a viszont elfogadhatatlannak tartotta a 2000. évi infláció mértékét. A többi országban a válaszadók között lényegesen magasabb volt a bizonytalanok aránya. Így Csehországban a megkérdezettek 29%-a nem tudta megítélni, hogy az éves infláció mértéke elfogadható-e számára vagy sem. A csehek 41%-a viszont elfogadhatónak ítélte fogyasztói árindex nagyságát, és csak 30%-uk minősítette azt elfogadhatatlannak. A lengyelek között hasonlóan magas, 33%-os volt a bizonytalanok aránya, de azok aránya, akik az infláció mértékét nem tartották elfogadhatónak még így is 52% volt. A litvánok esetében ez az arány még magasabb, 58% volt.

2. sz. táblázat

Ebben az évben az infláció...(az összes megkérdezett %-ában)

	Magyarország (N=1521)	Csehország (N=2079)	Lengyelország (N=1087)	Litvánia (N=1053)
elfogadható nagyságú	30	41	15	17
elfogadhatatlan nagyságú	60	30	52	58
Nem tudja megítélni	10	29	33	25
Összesen	100	100	100	100

Végezetül arra kértük a válaszadókat, hogy becsüljék meg a jövő évi infláció mértékét. A becslés során nem számszerű válaszokat vártunk, hanem azt kérdeztük, véleményük szerint egy év múlva ugyanazért az összegért mennyi terméket tudnának vásárolni.

Mindegyik ország esetében egyértelmű, hogy a lakosság döntő többsége a fogyasztói árak növekedésére, tehát arra számít, hogy egy év múlva ugyanakkora összegért kevesebb terméket tud majd vásárolni és ez minden bizonnyal így is fog majd történni. Éppen ezért az igazán lényeges adat számunkra azok aránya, akik szerint egy év múlva sokkal kevesebbet tudnak majd vásárolni ugyanazért az összegért. Ezek aránya Lengyelországban a legmagasabb, 47%, Csehországban pedig a legalacsonyabb 23%. Magyarországon hasonló várakozásokkal a lakosság 34%-a néz a 2001. év elé.

3. sz. táblázat

Ön mit gondol, egy év múlva mennyi terméket tud vásárolni ugyanazért az összegért, mint most? (az összes megkérdezett %-ában)

	Magyarország (N=1521)	Csehország (N=2079)	Lengyelország (N=1087)	Litvánia (N=1053)
Több terméket	1	1	1	3
Ugyanannyi vagy majdnem ugyanannyi terméket	9	25	5	11
Valamivel kevesebb terméket	52	41	38	32
Sokkal kevesebb terméket	34	23	47	38
Nem tudja	4	10	9	17
Összesen	100	100	100	100